Хмельницький інститут
Імені Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Української православної церкви Блаженнійшого Володимира
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні

Хмельницький 2013

ББК 67.9 (4 Укр 300.3)

З – 41

Редакційна колегія:

Білий Л.Г., кандидат педагогічних наук, директор Хмельницького інституту МАУП; ***Авсієвич А.В.,*** доктор філософії в галузі права (Phd), в.о. завідувача кафедри комерційного та трудового права; ***Андрушко А.В.,*** кандидат юридичних наук, доцент кафедри комерційного та трудового права; ***Барабаш-Тимофієва О.П.,*** старший викладач, викладач-методист кафедри фундаментальних дисциплін з правознавства; ***Кривов В.Г.,*** доктор філософії в галузі права (Phd), старший викладач кафедри комерційного та трудового права; ***Олійник В.В.,*** кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін; ***Парандій В.О.,*** директор Хмельницького економіко-правового коледжу МАУП, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін; ***Трач О.М.,*** кандидат юридичних наук, доцент кафедри комерційного та трудового права; ***Трембіцький А.М.,*** кандидат історичних наук, снс, доцент кафедри комерційного та трудового права.

Рецензенти:

Логінова С.М., кандидат юридичних наук, суддя Хмельницького міськрайонного суду

Кравчук С.Й., кандидат юридичних наук, доцент кафедри права Хмельницького національного університету

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 29 травня 2013 р.)

Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні: з**б.**наук.пр. за матеріалами зас. кругл. ст., 12 грудня 2012 р. / гол ред. Л.Г. Білий. – Хмельницький : Видавництво Хмельницького інституту МАУП, 2013. – 178 с.

Зважаючи на свободу наукової думки редакційна колегія не редагувала матеріали. За зміст статей несуть відповідальність автори.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом
Хмельницький інститут, 2013

© Автори статей

ЗМІСТ

Білий Л. Г.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА……...…….6

Якимчук Т.В.
ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ…….9

Авсієвич А. В.
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФОРМ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ…….14

Базай Н. В.
ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ……..18

Барабаш-Тимофієва О. П.
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ ПРАВА НА ОСВІТУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ……30

Барабаш О. С.
МЕДИЧНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАНИ……39

Бевза Ю. П.
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ АВТОМАТИЗОВАНОЮ ОБРОБКОЮ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ……..42

Вашеняк І. Б.
ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ОДНА ІЗ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ……..…44

Вільчинська С. Б.
ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ПРО ПРАЦЮ…….49

Вільчинська С. Б.
СТАНДАРТИ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОЇ РЕКЛАМИ: МЕХАНІЗМ РОЗРОБКИ ТА ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ……54

Головата Г. В.
ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ……..……57

Григоренко О. П.
РЕЛІГІЯ І УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В 1960-2013 РОКАХ……62

переможці яких нагороджуються грамотами та подарунками.

З метою надання засудженим права на інформацію, кожне з відділень забезпечене кольоровим телевізором, радіоточками, з яких вони взнають про останні новини в Україні та світі. Для проведення праворозʼяснювальної роботи із засудженими у відділеннях виготовлені інформаційні стенди, на яких розміщується найновіша різнопланова інформація, систематично проводяться інформаційні години на різну тематику, радіолекторії. Організовуються зустрічі з юристами та іншими фахівцями, в ході яких засудженим розʼяснюються вимоги чинного законодавства, їх права та обовʼязки.

З метою повного інформування засуджених про права та свободи, встановлені Загальною декларацією прав людини в загальноосвітніх навчальних закладах установ області із засудженими проводяться уроки «Права людини» та інші заходи інформаційного, освітнього та виховного характеру, організовуються тематичні експозиції з історії розвитку Міжнародних правозахисних концепцій.

Одним із важливих є право на охорону здоровʼя, включаючи отримання всіх видів медичної допомоги. Вона включає у себе первинну медико-санітарну та спеціалізовану медичну допомогу як у амбулаторно-поліклінічних, так і стаціонарних умовах залежно від медичного висновку. З цією метою в кожній з виправних колоній функціонують медичні частини. При Шепетівській виправній колонії (№98) діє міжобласний багатопрофільний лікувальний заклад терапевтичного напрямку, в якому засуджені чоловіки можуть отримати кваліфіковану медичну допомогу. До речі, даний лікувальний заклад обслуговує засуджених, що утримуються в установах виконання покарань 5-ти областей.

Підсумовуючи свій виступ, слід зазначити, що кримінально-виконавча система за останнє десятиріччя пройшла багато етапів реформування, спрямованих на відповідність умов відбування покарання до Європейських стандартів. І їх основною метою є забезпечення та дотримання конституційних прав людини та виховання за період відбування покарання правослухняної і суспільносвідомої особистості.

А. В. Авсієвич

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФОРМ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Захист суб'єктивних цивільних прав у тій чи іншій формі є об'єктивною необхідністю. Сьогодні у уповноваженого суб'єкта є широкий вибір форм захисту його цивільних прав. Проте, наявність декількох форм захисту права ставить перед законодавцем проблему розмежування їх використання. А отже, перед суб'єктом права виникає питання про ефективність та доцільність використання тієї чи іншої форми захисту.

Саме тому для здійснення повного теоретико-правового аналізу вказаної

теми, слід визначити основні форми здійснення захисту цивільних прав та виділити основні особливості, які впливають за визначення самого терміну «форма захисту».

Актуальність теми дослідження.

Актуальність теми дослідження обумовлена надзвичайно важливим місцем форм захисту суб'єктивних цивільних прав і охоронюваних законом інтересів, що, в свою чергу, є життєво необхідним для нашої держави в період становлення громадянського суспільства. Форми захисту суб'єктивних цивільних прав є однією з важливих категорій теорії цивільного та цивільного процесуального права, і займають вагоме місце в загальній теорії права.

Ступінь наукової розробки проблеми.

Поняття «форма захисту суб'єктивних цивільних прав» завжди було предметом дослідження багатьох провідних вчених-цивілістів як Д.М. Чечот, М.С. Шакарян, В.М. Горшеньов, В.С. Бєлих, А.П. Сергєєв, Г.П. Арефьєв, В.П. Воложанін та багато інших, проте багатоманітність думок породжувала необхідність комплексного аналізу вказаного поняття з метою узагальнення позицій та вироблення єдиного підходу.

Мета статті: уточнення змісту поняття «форма захисту суб'єктивних цивільних прав», аналіз положень вітчизняної цивілістики в цій галузі, розробка на цій основі пропозицій щодо класифікації форм захисту суб'єктивних цивільних прав.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Шляхом створення норм права й, тим самим, надаючи можливість виникнення на їх основі суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів, відзначає Д.М. Чечот, держава зобов'язана передбачити й відповідну форму їх захисту [1].

Перш ніж дати визначення форми захисту суб'єктивних цивільних прав, необхідно визначити, що таке процесуальна форма. Хоча слід відзначити, що в теорії права немає єдності думок і з цього питання. Деякі вчені розуміють під процесуальною формою особливу юридичну конструкцію, що являє собою сукупність найбільш доцільних процедур здійснення певних повноважень [2].

Інші вважають, що зазначена юридична конструкція є елементом процедурно-процесуальної форми, а власне процесуальна форма – це «форма правозастосовної діяльності, виражена в порядку вирішення справ при здійсненні правосуддя» [3].

Саме процесуальна форма відрізняє правосуддя від іншої юрисдикційної діяльності. Вона (процесуальна форма) являє собою нормативно встановлюваний порядок здійснення правосуддя, вироблений на основі узагальнення величезного досвіду правозастосовної діяльності [4]. Тому сукупність процедурних норм, що становлять зміст цивільного процесу й господарського процесу, як найбільш досконалий механізм реалізації цивільних норм іменується процесуальною формою.

Звернімось до дослідження вказаних термінів видатними вченими-цивілістами, які досліджували особливості радянської та сучасної російської правових шкіл цивілістики.

На думку деяких авторів, у числі основних ознак процесуальної форми слід назвати нормативність, незаперечність, системність, універсальність [5]. Інші автори називають законодавчу урегульованість, детальність розробки процесу розгляду, універсальність, імперативність [6].

Виходячи з цього, В.М. Горшеньов під формою захисту права розуміє регламентований правом комплекс особливих процедур, які здійснюються правозастосовними органами й самою уповноваженою особою в рамках правозахисного процесу та спрямовані на відновлення порушеного (оспорюваного) права [6]. Таке визначення, на нашу думку, підходить для характеристики діяльності й судових органів, і діяльності державних і громадських органів в сфері захисту суб'єктивних прав.

Ряд вчених-цивілістів розуміє під формою захисту суб'єктивних прав і інтересів «певний порядок захисту прав і інтересів, який здійснюється тим чи іншим юрисдикційним органом залежно від його природи» [7; 8].

На думку М.С. Шакарян, законодавством передбачені судова, громадська та адміністративна форми захисту суб'єктивних цивільних прав [9].

В.С. Бєлих проводить градацію форм захисту цивільних прав також за суб'єктом, який реалізує правоохоронну функцію. Він виділяє захист, який здійснюється органами спеціальної юрисдикції (суд, арбітраж, третейські суди і т.д.); захист, який здійснюється органами загальної, галузевої та міжгалузевої компетенції (міністерства, відомства, державні комітети), а також безпосередній захист порушених або оспорюваних прав (врегулювання господарських спорів у претензійному порядку, безспірне списання заборгованості за вимогою кредитора, самозахист порушених прав в ситуаціях крайньої необхідності і т.д.) [10]. О.П. Сергєєв зазначає, що «захист суб'єктивних цивільних прав і охоронюваних законом інтересів здійснюється в передбаченому законом порядку, тобто за допомогою застосування належної форми, засобів і способів захисту» [11]. Автор пропонує виділяти юрисдикційну і неюрисдикційну форми захисту в якості основних.

Нашому розумінню форми захисту суб'єктивних цивільних прав і охоронюваних законом інтересів близьке визначення, пропоноване В.В. Бутнєвим, згідно з яким під формою захисту розуміється «комплекс внутрішніх погоджених організаційних заходів щодо захисту суб'єктивних прав, що відбуваються у рамках єдиного правового режиму» [12]. Дане визначення необхідно, на нашу думку, доповнити «і здійснюваних належним чином уповноваженими органами, а також самою уповноваженою особою (носієм права)».

Питання про форми захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів у широкому змісті (тобто цивільних, сімейних, трудових і інших) найбільше повно й глибоко досліджувалось Г.П. Ареф'євим, В.П. Воложаніним, С.В. Курильовим і іншими авторами. В залежності від предмета дослідження в основу класифікації форм захисту цивільних прав названими авторами були покладені різні критерії.

Г.П. Ареф'єв, розуміючи під формою захисту «вказівку на той орган, який має право (і зобов'язаний) надати захист порушеному праву або охоронюваному

законом інтересу, який має право (і зобов'язаний) застосувати передбачені в законі способи захисту», бере за основу класифікації форм захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів коло суб'єктів, уповноважених здійснювати захист. За цією підставою форми захисту суб'єктивних цивільних прав автор поділяє на державні, громадські, самозахист, змішану і третейську форми. До державних форм захисту суб'єктивних прав він відносить: судову, господарську (колишню арбітражну) та адміністративну. До громадських організацій, що здійснюють захист прав і інтересів, він відносить товариські суди, профспілкові комітети, правління колгоспів, товариства й кооперативи [13].

В.П. Воложанін виділяє у своїй класифікації безспірний і спірний порядок (форму) примусового здійснення суб'єктивних цивільних прав і інтересів. До безспірних форм захисту прав і інтересів він відносить самостійне здійснення права уповноваженою особою й випадки безспірного примусового здійснення прав і інтересів в адміністративному порядку, а до спірних – судову, громадську й адміністративну форму розгляду й вирішення цивільних справ [7].

Приймаючи за основу класифікації форм захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів той або інший критерій, вищевказані автори не виключають можливість використання й інших оцінних критеріїв. Такий підхід до даної проблеми можна визнати правильним, тому що будь-яка класифікація якоюсь мірою носить умовний характер і визначається предметом дослідження.

Основна відмінність між ними полягає в тому, що захист прав і інтересів у юрисдикційній формі здійснюється різними спеціально уповноваженими на даний вид діяльності державою компетентними органами, із властивим кожному з них певним процесуальним порядком діяльності, у той час як захист прав і інтересів у неюрисдикційній формі відбувається в рамках матеріальних правовідносин і здійснюється, як правило, самими учасниками правовідносин.

Висновки з даного дослідження. Говорячи про класифікацію форм захисту цивільних прав і законних інтересів, з врахуванням всіх зазначених вище точок зору, ґрунтуючись на поглядах провідних цивілістів [1-13], пропонуємо всі існуючі форми захисту суб'єктивних цивільних прав звести до двох форм. Отже, захист суб'єктивних прав здійснюється в юрисдикційній та неюрисдикційній формах.

Предметом подальших досліджень є аналіз юридисдикційних форм захисту суб'єктивних цивільних прав згідно цивільного законодавства України.

Список використаних джерел

1. Чечот Д. М. Субъективное право и формы его защиты. – Л., 1968. – С. 53.
2. Горшенев В.М., Недбайло П.Е. Процессуальная форма и ее социально-юридические возможности в социалистическом обществе // Юридическая процессуальная форма: Теория и практика. – М., 1978. – С. 7–53.
3. Алексеев С.С. Общая теория права. В 2-х т. Т. 1. – М., 1981. – С. 336–337.
4. Комиссаров К.И. Последовательно прогрессивное развитие советского гражданского процессуального права // Проблемы действия и совершенствования советского гражданского процессуального законодательства. – Свердловск: Изд-во Свердловского юридического института, 1982. – С. 4.
5. Гражданский процесс. / Под ред. Комиссарова К.И., Осипова Ю.К. – М.: БЕК, 2006. – С. 4–

5.
6. Горшенев В.М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. – М., 1972. – С. 17.
7. Воложанин В.П. Несудебные формы разрешения гражданско-правовых споров. – Свердловск, 1974. – С. 7–8.
8. Вершинин А.П. Способы защиты гражданских прав в суде: Дисс. докт. юрид. наук. – Санкт-Петербург, 1998. – С. 12–14.
9. Шакарян М. С. Соотношение судебной формы с иными формами защиты субъективных прав граждан // Актуальные проблемы защиты субъективных прав граждан и организаций: Сб. науч. трудов. – М., 1985. – С. 7–8.
10. Белых В. С. Формы и способы защиты прав хозяйственных организаций: Учеб. пособие. – Свердловск, 1985. – С. 5.
11. Сергеев А. П. Гражданское право. Т.1. Учебник / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М., 2002. – С. 337.
12. Бугаев В.В. К понятию механизма защиты субъективных прав // Субъективное право: проблемы осуществления и защиты. – Владивосток, 1989. – С. 17.
13. Арефьев Г.П. Понятие защиты субъективного права // Процессуальные средства реализации конституционного права на судебную защиту. – Калинин, 1982. – С. 15–18.

Н. В. Базай

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ

Актуальність питання юридичної відповідальності обумовлене економічною, культурною та соціальною значимістю результатів творчої діяльності, збільшенням кількості правопорушень у сфері охорони прав на промислові зразки, необхідністю забезпечення законних прав і інтересів їх суб'єктів, прагненням запобігти економічним втратам на внутрішньому і зовнішніх ринках. Правові відносини стосовно використання прав на промислові зразки (майнових прав суб'єктів) сьогодні прирівнюються до відносин матеріального виробництва, а їх використання в підприємництві забезпечує значний прибуток, а порушення таких прав завдає чималої шкоди виробникам.

Найдинамічніші експортні галузі в промислово розвинених країнах часто завдячують своїми успіхами серйозним науково-дослідним й інноваційним зусиллям. Інтенсивна торгівля об'єктами інтелектуальної власності становить дедалі більшу частку зовнішнього обігу цих країн. Водночас ця категорія товарів дуже вразлива для шахрайства, фальсифікацій, контрабанди.

Посягання на інтелектуальну власність справді набули в окремих секторах масштаби стихійного лиха, завдаючи особливо серйозної шкоди промисловості, яка виробляє майже половину світового ринку предметів розкоші. За оцінками комітету Кольбера ще наприкінці 1990-х років з кожних десяти підробок на світовому ринку – сім імітували французькі марки: сфальшовані футболки «Шанель», сорочки «Лакост», краватки «Гермес», підробні парфуми всіх марок і сумки нібито «Віттон» Але предмети розкоші – лише частина явища, що масово вразило інші товари: відеокасети, лазерні диски, електронні ігри та ще відчутніше